

ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ

На сучасному етапі розвитку міжнародних та національних облікових систем одним із засобів забезпечення якості облікової інформації є використання якісних характеристик облікової інформації. На сьогодні відсутній єдиний підхід до їх законодавчого регулювання, тому для розробки найбільш ефективної моделі їх практичної реалізації слід враховувати особливості історичного розвитку якісних характеристик облікової інформації як одного із елементів системи регламентації бухгалтерського обліку.

На основі проведеного історичного аналізу моделей регулювання бухгалтерського обліку було виявлено наступні варіанти інструментів забезпечення якості облікової інформації (табл. 1).

Таблиця 1

Інструменти забезпечення якості облікової інформації в ключових документах з регулювання бухгалтерського обліку в світі

Документи з регулювання бухгалтерського обліку	Інструменти забезпечення якості
«Положення про базову теорію бухгалтерського обліку» (1966 р.)	Облікові стандарти
«Базові концепції і принципи бухгалтерського обліку, що лежать в основі фінансової звітності підприємств» (1970 р.)	Якісні цілі фінансового обліку та фінансової звітності
«Звіт комітету Трублада» (1973 р.)	Якісні характеристики звітності
«Корпоративний звіт. Дискусійний папір» (1975 р.)	Бажані характеристики корпоративної звітності
«Корпоративний звіт. Дискусійний папір» (1975 р.)	Бажані характеристики корпоративної звітності
Положення про концепції фінансового обліку № 2 «Якісні характеристики облікової інформації» (1980 р.)	Якісні характеристики (якості) облікової інформації
Концептуальна основа підготовки і презентації фінансових звітів (1989 р.)	Якісні характеристики фінансових звітів
Положення про облікові концепції № 3 «Якісні характеристики фінансової інформації» (1990 р.)	Якісні характеристики фінансової інформації
«Положення про принципи для фінансової звітності» (1999 р.)	Якісні характеристики фінансової інформації
«Конвергована концептуальна основа IASB / FASB» (2010 р.)	Якісні характеристики корисної фінансової інформації
«Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів AASB» (2016 р.)	Якісні характеристики корисної фінансової інформації

В першому нормативному документі, де з'явилися праобрази якісних характеристик облікової інформації («Положення про базову теорію бухгалтерського обліку» (1966 р.)), даний інструмент мав назву «облікових

стандартів», і не мав жодного відношення до якісного підходу, тобто не розглядався в його контексті і використання цього інструменту не було спрямоване на підвищення якості обліку.

Однак, навіть після поступового переходу в інших документах до поняття «якості», як основного ідеалу або орієнтиру, який слід використовувати при розробці теоретико– методологічних засад бухгалтерського обліку вченими та функціонерами облікових регуляторів, ще була відсутня єдність стосовно назви інструменту, який має забезпечувати належний якісний рівень. Спочатку американськими вченими пропонувались «якісні цілі», під якими безпосередньо розумілись не цілі, а атрибути, об'єктом яких виступала система фінансового обліку та звітності, а в «Звіті комітету Трублада» вже з'явилося поняття якісних характеристик звітності. В SFAC No. 2 вперше відбувається кардинальна зміна об'єкта якісних характеристик, яким стає облікова інформація. І хоча вона не була підтримана розробниками концептуальної основи IASB, вже в конвергованій концептуальній основі можна побачити синтезований підхід IASB та FASB, внаслідок чого об'єктом якісних характеристик стала корисна фінансова інформація.

Окремого розгляду потребує визначення місця концепції консерватизму (обачності) в системі якісних характеристик на різних етапах її історичного розвитку, оскільки остання має досить тривалу історію застосування і була одним із основних засобів боротьби із низькою якістю фінансових звітів після Великої депресії 1929 років в США. Якщо на початкових етапах побудови моделей якісних характеристик консерватизм залишався поза їх межами, то з публікацією SFAC No. 2 та Концептуальної основи IASB він був включений як елемент якісної характеристики «надійність». Проте, в останній ітерації конвергованої концептуальної основи IASB та FASB місця консерватизму не знайшлося, оскільки на думку її розробників його застосування викривляє дані фінансової звітності.

На сьогодні апріорним вже є твердження, що якісні характеристики повинні забезпечувати корисність інформації, що генерується обліковою системою, тобто під якістю облікової інформації розуміється її корисність для суб'єктів прийняття рішень. Існування такої ситуації є результатом тривалого історичного розвитку концепції «якісних характеристик» в бухгалтерському обліку. Дану тенденцію також підкреслює Ю. Шоухан, який провівши аналіз історичних аспектів формування якісних характеристик фінансової звітності встановив, що її основна мета пов'язана з наданням корисної інформації для прийняття економічних рішень. Інформація корисна тоді, коли вона відображає економічну реальність в фінансовій звітності і вона має відношення та є надійною для користувачів [1, с. 201]. Таким чином, основну ціль фінансової звітності, що полягає в наданні інформації, корисної для прийняття економічних рішень, можна досягти лише за умови дотримання її якісних характеристик.

Список використаної літератури

1. *Shahwan Y. Qualitative characteristics of financial reporting: a historical perspective / Yousef Shahwan // Journal of Applied Accounting Research. – 2008. – Vol. 9, Iss: 3. – P.192–202.*